תמט דִּין חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא בַּחֲנוּת יִשְׂרָאֵל וְהַפּוֹעֲלִים אֵינָם יְהוּדִים אוֹ בְּהֶפֶךְ. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א א חֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְלַאי (א) (פָּרוּשׁ, הַסְּחוֹרָה וּכְלֵי הַחֲנוּת) שֶׁל יִשְׂרָאֵל, (ב) וּפוֹעֲלִים הַנִּכְנָסִים לְשָׁם אֵינָם יְהוּדִים, חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא שָׁם אַחַר הַפֶּסַח (ג) אָסוּר בַּהֲנָאָה. חֲנוּת שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי וּמְלַאי שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי, וּפוֹעֲלִים הַנִּכְנָסִים לְשָׁם יִשְׂרָאֵל, חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא שָׁם (ד) מֻתָּר אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה. כָּךְ הִיא גִּרְסַת רַשׁ"י (גמ': ד"ה מאכור) וְרַבֵּנוּ הַאי, אֲבָל רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם ד"ה מ"ר) (ה) גּוֹרֵס (ג) בְּהֶפֶךְ:

א פְּרִישָׁא פְּסָחִים ל"א (ע"ב).

א טוּר בְּשֵׁם רַשׁ"י (בתשובה סי' קח) וּכְשֶׁאָר פּוֹסְקִים, מַהָא דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי עֲבוֹדָה זָרָה ס"ב (ע"ב).

תנ דִּין יִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֻׁתָּפוּת. וּבוֹ ז' סְעִיפִים:

א א יִשְׂרָאֵל (פ) שֶׁלָּוָה כֶּסֶף מַחֲבֵרוֹ (א) קֹדֶם הַפֶּסַח, צָרִיךְ לְפָרְעוֹ אַחַר הַפֶּסַח, וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם גָּזֵל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כָּל יְמוֹת הַפֶּסַח, וְשׁוּב חוֹזֵר וְלוֹקֵחַ אוֹתָם מֵאֵינוֹ יְהוּדִי, מִשּׁוּם דְּמוּכְחָא מִלְּתָא דַּהֲעָרָמָה טְפֵי, וְלֹא גָּמַר וּמָקָנֶה, עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה רְאִיתִי (בתשובה מאהבה סי' רנח) בְּשֵׁם הַגְּאוֹן בַּעַל נוֹדַע בִּיהוּדָה ז"ל שֶׁכָּתַב שֶׁהָאֲרֶנְדָּרִיק שֶׁשּׁוֹרְפִים תְּבוּאָה וּמִפְטַמִּים בְּהֶמוֹת מִפִּסְלֵת [הַשְּׁעוֹרִים], יַשְׁכִּיר זְכוּתוֹ לְאֵינוֹ יְהוּדִי, וְהָאֵינוֹ יְהוּדִי יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁירְצֶה וְאֵין לְהִישָּׂרֵאל עֶסֶק בָּזֶה כָּל יְמֵי הַפֶּסַח, וְהַיְּיוֹרוֹת וְהַכֵּלִים שֶׁהֵם שֶׁל הִישָּׂרֵאל מִפֶּשׁ וְכֵן הַתְּבוּאָה וְהַבְּהֵמוֹת יִמְכֹּר לְחַלּוֹטִין, וּלְאַחַר הַפֶּסַח יִכּוֹל לַחֲזֹר וְלִקְנוֹתָן מִמֶּנּוּ כוּ'. וְנִרְאֶה שֶׁשָּׁם לֹא הָיָה מִנְהָג מְקֻדָּם לְאִסּוּר, אֲבָל אִם נָהֲגוּ מִקֶּדֶם לְאִסּוּר פְּשִׁיטָא שְׁמוּדָה הַגְּאוֹן ז"ל שֶׁאֵין לְהַתִּיר, וְכֵן כָּתַב בְּתְשׁוּבַת צְבִי סִימָן כ', וְשָׁם מִבֹּאר דְּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָג לְהַתִּיר אִסּוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם (או"ח סִימָן ל"ג שֶׁכָּתְבְתִּי לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁהִקְשׁוּ עַל מַה שֶּׁכָּתַב אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי (בכור שור שם) בְּהָא דְּגִטִּין ס"ה (ע"א) מֵעֲרִימִין עַל מַעֲשַׂר שֵׁנִי, דְּהָתָם בְּדְרַבָּנָן הוּא, וְהִקְשׁוּ עָלָיו מִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם (מע"ש פ"ה ה"ח), וְיִשַּׁבְתִּי בְּטוּב טַעַם, עַיֵּן שָׁם. וְגַם יְהוֹדֵי מוֹרִי וְרַבִּי הַגְּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי סָעָדְיָה זְקֵנוֹ בַּעַל תְּבוּאוֹת שׁוֹר בְּתְשׁוּבָה כָּתַב יָד וְהִסְכִּים לָאֱסֹר וְלִמְכֹּר הַבְּהֵמוֹת קֹדֶם הַפֶּסַח לְהָאֱכִילָם חָמֵץ בְּפֶסַח, וְכֵן לִמְכֹּר הַחִטִּין הוֹרָ"י עִם הַבְּהֵמוֹת לְאֵינוֹ יְהוּדִי. וּבְשׁוּ"ת פְּרִי תְּבוּאָה סִימָן ח' כָּתַב גַּם כֵּן לְאִסּוּר, וַאֲפִלּוּ הֶחְלֵט שֶׁיַּחֲלֹט הָאֵינוֹ יְהוּדִי בִּימֵי הַפֶּסַח אֵין הַתֵּר שֶׁנֹּאמַר שֶׁמָּה שֶׁהוּא מַאֲכִיל חָמֵץ אַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ עָבֵיד. וְעַיֵּן בְּמִקּוֹר חַיִּים (ח"י ס"ק טז) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן שְׁבָּרְךָ מְכִירַת חָמֵץ יֵשׁ לָאֱסֹר, אֲבָל אוֹתָן שֶׁשּׁוֹכְרִים רֶפֶת כו' עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב דּוֹדִי מוֹרִי וְרַבִּי הַגְּאוֹן ז"ל בִּתְשׁוּבָה כָּתַב יָד (שו"ת הרא"ם סי' יב), שֶׁבְּהֶמָה הָאוֹכֶלֶת חָמֵץ בְּפֶסַח, מֻתָּר לְשַׁחְטָהּ בִּימֵי הַפֶּסַח, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר אִם הָאֲכִילוּהָ שְׁעוֹרִים חֲמוּצִים וְכֵיוֹצֵא בּוֹ, יֵשׁ לְהַשְׁלִיךְ הַפִּסְלַת שֶׁבְּפִיהָ מִיָּד לְאַחַר פְּתִיחַת הַבֶּטֶן לִמְקוֹם הֶפְקֵר, שְׁאוּלַי יֵשׁ שָׁם עֲדַיִן שְׁעוֹרִים חֲמוּצִים בְּצִינָּם, וְאֵין לִסְמֹךְ וְלוֹמַר

בְּאֵר הֵיטֵב

א (פ) אָסוּר. וְאִם נִמְצָא חָמֵץ בַּדֶּרֶךְ מִיָּד אַחַר פֶּסַח, וְלֹא יָדְעִינַן אִם הוּא שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי אוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אָסוּר בַּהֲנָאָה. בַּ"ח (ס"א ע"י"ש) וּמְגַן אַבְרָהָם (סק"ב), עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן סִימָן תמ"ו סָעִיף ד'. וְהַחוֹק יַעֲקֹב (סק"א) חוֹלֵק וְהָעֲלָה, אִם רֹב יִשְׂרָאֵל אָסוּר, וְאִם מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה וְכָל שֶׁכֵּן בְּרֹב אֵינָם יְהוּדִים, מֻתָּר אַף בַּאֲכִילָה לְמִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר מִפִּגּוּל, וְכֵן כָּל פָּקֵק חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח מֻתָּר אַף בַּאֲכִילָה, עַיֵּן שָׁם: (ב) בְּהֶפֶךְ. וְכָתַב הַט"ז (סק"א) דְּכֵן גִּוְנָא אִזְלִינַן לְקַלָּא, דְּאֵין כָּאן קָנָס:

א (פ) שֶׁלָּוָה. וְכָתַב בְּנָקֵד הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה לְלְווֹת לִפְנֵי פֶּסַח וְלִפְרֹעַ אַחַר הַפֶּסַח, וְעַיֵּן סִימָן תמ"ח סָעִיף קָטָן י"א מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) פָּרוּשׁ, הַסְּחוֹרָה. וּמִלְּרֵי שֶׁהָיָה הַסְּחוֹרָה (פ) פַּת וְיַיִן וּכְהַאי גַּוְנָא: (ב) וּפוֹעֲלִים הַנִּכְנָסִים לְשָׁם. הֵינוּ (ג) לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, אוֹ שֶׁמְּשַׁתְּדְּלִים בְּמִכְרַת הַסְּחוֹרָה: (ג) אָסוּר בַּהֲנָאָה. דְּתְלִינַן שֶׁחָמֵץ זֶה שֶׁל הַחֲנוּת הוּא וְלֹא מִפּוֹעֲלִים אַף שֶׁהֵם רְגִילִין שָׁם, מִשּׁוּם דְּהֶחָמֵץ שֶׁבַּחֲנוּת (ג) הוּא קָבוּעַ שָׁם וְתָדִיר, וּטְפֵי יֵשׁ לְתְלוֹת שֶׁנִּשְׁאַר שָׁם מֵחָמֵץ שֶׁלֹּא מָצָא בְּעֵת הַבְּדִיקָה. וּפְשׁוּט דְּמִלְּרֵי שֶׁמָּצָא תַּכָּף אַחַר הַפֶּסַח, (ד) בְּעִנְיָן שֶׁאֵין לְתְלוֹת שֶׁהֶחָמֵץ שֶׁל עַכְשָׁו: (ד) מֻתָּר אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ (ה) אִם הָיָה הַחֲנוּת סָגוּר כָּל יְמֵי הַפֶּסַח, דְּלֵיכָּא לְמִתְלֵי שֶׁהַנָּכְרִי בַּעַל הַחֲנוּת הִכְנִיס שָׁם חָמֵץ זֶה בְּפֶסַח, וּבְרַבֵּי חָמֵץ זֶה מִקֹּדֶם הַפֶּסַח הוּא, וְהָוֶה אֲמִינָא שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לְתְלוֹת הֶחָמֵץ הַנִּמְצָא שָׁם שֶׁהוּא מֵהַפּוֹעֲלִים יִשְׂרְאֵלִים הַמְצוּיִים שָׁם תָּמִיד שֶׁהֵם שָׁכְחוּהוּ שָׁם קֹדֶם הַפֶּסַח, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא אָמְרִינַן הָכִי: (ה) גּוֹרֵם בְּהֶפֶךְ. דְּהוּא סָבַר דְּתָלִינַן יוֹתֵר בְּהַפּוֹעֲלִים שֶׁמְּצוּיִים שָׁם תָּמִיד, בֵּין לְקַלָּא וּבֵין לְחֻמְרָא. וּלְעִנְיַן דִּינָא, נָקְטִינַן (ו) כְּדַעַת קַמַּיְתָא. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (ז) דְּלֹא פְּלִיגִי כְּלָל, וְלֹא קָאָמְרִי דַּעַת בְּתְרַיְתָא אֶלָּא בִּכְגוֹן שֶׁלֹּא הָיָה בַּחֲנוּת מִינֵי מָזוֹן רַק שְׁאָר סְחוֹרוֹת, אֲבָל אִם הָיָה בַּחֲנוּת מִינֵי מָזוֹן, גַּם לְדַעַת זוֹ בְּתַר חֲנוּת אָזְלִינַן, שֶׁחָמֵץ שָׁם קָבוּעַ וְתָדִיר. חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא אַחַר הַפֶּסַח וְלֹא יָדְעִינַן אִם שֶׁל עַכּוּ"ם הוּא אוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא, יֵשׁ דַּעוֹת בֵּין אַחֲרוֹנִים, יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּמֻתָּר בַּהֲנָאָה (ח) וְאָסוּר בַּאֲכִילָה, א] וְיֵשׁ שֶׁמְּקִלִּים וְאוֹמְרִים דְּגַם בַּאֲכִילָה מֻתָּר (ט) כְּשְׁאָר סְפֵקָא דְּרַבָּנָן דִּלְקַלָּא אָזְלִינַן. וְאִם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם רֹב יִשְׂרָאֵל מְצוּיִים, אָסוּר בַּהֲנָאָה דְּוַדַּאי מִיִּשְׂרָאֵל נָפַל. וְכָל זֶה כְּשֶׁנִּמְצָא מִיָּד אַחַר הַפֶּסַח, אוֹ שֶׁהָפַת יָשָׁן, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁנֶּאֶפָה אַחַר הַפֶּסַח, אֲבָל אִם אֶפְשָׁר לְתְלוֹת (י) שֶׁנָּפַל אַחַר הַפֶּסַח, מֻתָּר אֲפִלּוּ בַּאֲכִילָה בְּכָל עִנְיָן, דְּיוֹתֵר יֵשׁ לְתְלוֹת שֶׁמֵּאַחַר הַפֶּסַח הוּא, מִשֶּׁנִּתְלָה לוֹמַר שֶׁמִּיִּשְׂרָאֵל נָפַל קֹדֶם הַפֶּסַח, דִּזְמַן מְרֻבֶּה כָּזֶה לֹא הָיָה מָצוּי בַּדָּרֶךְ:

א (א) קֹדֶם חַפֶּסַח צָרִיךְ לְפָרְעוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ לָוָה (פ) מִמֶּנּוּ כְּבָר זֶה בְּעֶרֶב פֶּסַח סָמוּךְ לִזְמַן הַבְּצוּר, שֶׁאִם לֹא הִלְוָהוּ בְּלָאו הָכִי הָיָה צָרִיךְ לְבַעֲרוֹ, וְאִם לֹא בִּעֲרוֹ הָיָה נֶאֱסָר בַּהֲנָאָה, אַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לוֹ כְּבָר אַחַר אַחַר הַפֶּסַח, שֶׁהֲרֵי עַל כָּל פָּנִים לָוָה מִמֶּנּוּ בִּשְׁעַת הַתֵּר, וְאָז הָיָה הֶחָמֵץ מָמוֹן גְּמוּר, שֶׁהָיָה עֲדַיִן קֹדֶם זְמַן הַבְּעוּר. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, דַּאֲפִלּוּ אִם עָבַר יִשְׂרָאֵל הַלָּוֶה וְהִשְׁהָה הֶחָמֵץ עַד לְאַחַר פֶּסַח וְנֶאֱסַר, תַּלְמִיד הָרַשְׁבָּ"א, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב שָׁם עוֹד, דְּעַל כָּרְחָךְ לֹא אָזְלִינַן בָּתַר פּוֹעֲלִים יִשְׂרְאֵלִים לְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל, אֶלָּא בְּשֶׁכָּל הָעוֹסְקִים בְּאוֹתוֹ חֲנוּת הֵם יִשְׂרְאֵלִים, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְנָסִין בּוֹ יִשְׂרְאֵלִים וְעַכּוּ"ם אִישׁ לְעִסְקוֹ וְהַחֲנוּת שֶׁל עַכּוּ"ם, בְּכֹגוֹן זֶה לֹא אָמַר רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל, עַיֵּן שָׁם: (ה) בַּ"ח (שם) וּפְקוֹר חַיִּים (חי' סק"א) וּמְגַן אַבְרָהָם (סק"ב): (ו) חק יַעֲקֹב (סק"א), וְכֵן מִשְׁמַע דַּעַת ט"ז (שם), וְכֵן נוֹטֶה דַּעַת נַהַר שָׁלוֹם (סק"ב) וּמְגַן אֶלֶף (סק"א) וּבֵית מֵאִיר: (ז) כֵּן מוּכָח מִסּוֹף דִּבְרֵי אַבְרָהָם (שם), וְכֵן כַּנָּנַת הַתּוֹסָפוֹת עֵירוּבִין דַּף ס"ד עַמּוּד ב' בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל שְׁהוֹלְכִין, וְכֵן כָּתַב חֶמְדַּת מֹשֶׁה (סק"ב) בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת דְּמַשְׁמַע דְּאֵי הוּא, וְכֵן כָּתַב בְּחֹק יוֹסֵף (שם), אֲלָא שֶׁסּוֹף דְּבָרָיו שָׁם מְגַמְגְּמִים, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ נִיחָא יוֹתֵר: א (פ) כֵּן מוּכָח לְמַעְיַן בְּתְשׁוּבַת רַשׁ"י (סי' קח), עַיֵּן בְּשִׁבֻּלֵי לֶקֶט סִימָן רט"ז, וְעוֹד יוֹתֵר מִבְּאֹר בְּרוּכַ"ח סִימָן רע"א דְּכְהָכִי מְיַרֵי עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּמִנְהִיג הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן כ"ח:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (פ) רַשׁ"י (לא: ד"ה ומלאי) וּמַהֲרַ"ם חֲלַאנְדָה (לא: ד"ה תנו רבנן) וּבֵית יוֹסֵף (ד"ה חנות) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. אֲבָל אִם לֹא הָיָה פַּת וְיַיִן, רַק סְחוֹרוֹת דְּעִלְמָא, בְּדַאי תְּלִינַן שֶׁהֶחָמֵץ הַזֶּה מְפוּעָלִים הוּא שֶׁנָּפַל: (ג) טַ"ז (סק"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְכֵן מָצָאתִי בְּמַהֲרַ"ם חֲלַאנְדָה (שם) שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן לְפֵרוּשׁ רַשׁ"י: (ד) מוֹר וּקְצִיעָה: (ה) חָמֵד מֹשֶׁה (סק"א), וְכֵן מוּכָח לְפִי מַה שֶּׁמְּפָרֵשׁ שָׁם דְּמִיירֵי שֶׁהָיָה חֲנוּת שֶׁל חָמֵץ, וּבְדַאי לֹא הָיוּ עוֹסְקִים פּוֹעֲלָיו בּוֹ בְּפֶסַח. וְעַיֵּן רַמְבַּ"ן (שם ד"ה ה"נ) שֶׁמְּפָרֵשׁ בְּעִנְיָן אַחֵר, וְכִנְרָאֶה שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ רַשׁ"י דְּמִיירֵי בְּפַת וְיַיִן, וּלְפִיכָךְ הִסְכִּים שָׁם לְפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל, וְעַיֵּן שָׁם וְדוּק: (ו) ט"ז (סק"א) וּפְרִי חָדָשׁ וְהַגְּרַ"ז (סע"ס א"ב) וּבֵית מֵאִיר, וְגַם רַמְבַּ"ן שֶׁכָּתַב בְּחִדּוּשָׁיו (שם) דְּעִקַּר שֶׁלֹּא כְּרַשׁ"י, הַיְינוּ מְשׁוּם דְּלֹא מְפָרֵשׁ בְּרַשׁ"י שֶׁמְּיִירֵי בְּפַת וְיַיִן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל: (ז) כֵּן מְצַדֵּד הַבַּ"ח (ס"א), וְכֵן הִסְכִּים בְּבֵית מֵאִיר, וְכֵן מְבֹאָר בְּסִפֶּר מַהֲרַ"ם חֲלַאנְדָה (שם) שֶׁהָיָה

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב- (סי' תמח ס"ל) כתב: ויש מחמירין בכל ספק חמץ שעבר עליו הפסח לאסרו באכילה ויש לחוש לדבריהם במקום שאין שם הפסד מרובה אבל בהנאה מותר לדברי הכל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah